26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7136 — 29 ՄՈՒՆԻՍ 1908 — ԿՈՒՍՏԱՆԴՆԻՈՒՊՕԼԻՍ

1er Juillet 1908 — 26me année — N° 7136

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

10 PARAS

ARÉVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ՈՒ ՏՆՕՐԻՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Տարւոյ համար ստանկաւ 20 Ղ.
» » վեցամսեայ 45 »
Դատարձերու համար տարեկան 100 »
» » վեցամսեայ 60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան 25 Ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »
Պղտատարի ծախքը մեր վրայ

ՀԱՅԱՋԻՆՔ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ՉԻ ԿԱՅ

Մեզ Թուրք հայրենակիցները հայաջինք քաղաքականութեան մը չեն հետեւիր. անա՛ իմ համոզումս:

Ու և է քաղաքականութիւն նպատակ մը պէտք է ունենայ և հայաջինք քաղաքականութիւնը, եթէ երբեք գոյութիւն ունենար, բացարձակապէս աննպատակ պիտի ըլլար:

Եթէ օսմանեան պետութեան մէջ հպատակ և ժրգոհ ու միանգամայն խռովարար տարրը միմիայն մենք ըլլայինք, անշուշտ հայաջինք քաղաքականութիւնը, հակառակ իր հակամարդկային վայրագութեան, կրնար երկիրը արմատապէս խաղաղեցնելու, մեծ պետ մը ազատելու միջոց մը նկատուիլ Թուրք քաղաքագէտներու և դիւանագէտներու կողմէ և կանխատեսութեամբ և սիստեմաթիքապէս ի գործ դրուիլ պետութիւնը մահացու քաղցկեղէ մը փրկելու հայրենասիրական մտադրութեամբ:

Բայց միթէ այդպէ՞ս է, միմիայն Հայե՞րն են այս երկրին մէջ քար գայթակղութեան: Հապա Մակեդոնացիները, Ծոյներըը, Սուբիացիները, Կրետացիները և մանաւանդ Աբգանները, որոնց ապրատարական չարժումները զսպելու համար պետութիւնը կը ստիպուի յաճախ ամրողջ բանակներ զինել իրենց դէմ:(*)

Ընդհամի քաղաքականութիւնը միմիայն Հայերուն հանդէպ, անխորհուրդ, յիմարական բան մը պիտի ըլլար. պիտի նմանէր մարմինը փրկելու համար փոքրիկ պալար մը կարելու, մինչդեռ փտախտը վարակած է ամրողջ օրգը:

Անոնք որ կը պնդեն Թուրքերու հայաջինք քաղաքականութեան մասին, գուցէ պիտի առարկեն.

—Քաղաքականութիւնը միմիայն հայաջինք չէ, այլ համայնաջինք, նախ Հայերը կ'ուզուի բնաջինք րնել, յետոյ կարգը պիտի գայ միւս դժգոհ ու խռովայոյզ տարրերուն, Առնաւուտներուն, Մահեդոնացիներուն, Ծոյներուն, Սուբիացիներուն, Արաբներուն, են.:

Բայց այն ատեն որո՞նք պիտի կազմեն օսմանեան պետութիւնը. միմիայն տիրող տա՞րրը Թուրքե՞րը՝ որոնք փոքրամասնութիւն են երկրին մէջ և որոնք ալ ու ձախ չարդուածներու արիւնառ դործունէութեան ատեն բնաջինջ ըլլալու վտանգին պիտի ենթարկուին, որովհետեւ հաւանական է որ միւս ցեղերը Հայերուն ոչնախային հանգերպոյտեամբը չուզեն չարդուիլ:

(*) *Ուրեմն Պ. Օտեան կ'ընդունի որ իր Թուած բոլոր այս ցեղերը մէկ մէկ քար գայթակղութեան են այս երկրին մէկ: Լուսաբանութեան կարօտ յայտնութիւն մըն է ասիկա: Ծ. Խ.*

ԹԵՐԹՕՆ "ԱՐԵՒԵԼՔ„ի (22)

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ԿԱՐՄԻՐ ԺԱՄՈՒՑ

Ի.

Ու իր պարագան կը ծանրանար նամանաւանդ այն նկատումով, որ ապրութիւնը դինքը փառքերով ու պատիւներով յղփացուցած էր, իր ամբողջ հարստութիւնը ինչպէս և դիրքը Թուրք կառավարութեան պարտական էր: Փճացած էր իր վարկը այլեւս. փաշաները պիտի զգուշանային հետը ո և է յարաբերութիւն ունենալէ: կառավարական պաշտօնատունները առիթէն օգուտ պիտի քաղէին իր մեծաքանակ պահանջները չվճարելու համար: Մեծ գործեր ընելու անկարողութեան պիտի դատապարտուէր: Ու այս ամէն ազէտները կրնային ոչինչ համարուիլ, եթէ երբեք կարենար աղատիլ: Կը զգար թէ դաւի մը զոհ էր: Հայ մեծամեծները խորտակիլու Թրքական քաղաքականութեան մը կասկածը չատոնց ուներ: Ինքն ալ զոհ մը պիտի երթար: Երկարատեւ բանտարկութեան մը երկիւղը սկսաւ հոգիին տիրել:

Ու պատուհանէն մէյ մըն ալ նչմարեց իր գրադիրը, որ առջեւը բեռնակիր մը ձգած, և անոր կռնակը անկողին մը՝ կը մանէր բակը: Կարծեց իր դագաղը տեսնել: Դրասենեակէն հեռացած պահուն, քան սովորութեանը իմացուցած էր ա՛ր երթալը, և միանգամայն չուտ վերադարձը: Ուշանալուն վրայ, գրագիրը խելք ընելով՝ դինքը փնտռելու եկած էր: «Եթէ կ'ուզէք անկողին մը բերէք. ան հոս պիտի մնայ» պատասխանը տատցած էր: Ասէն անգամ որ Հայրապետ էֆէնտին ճամբան պանդուխտ Հայերու հանդիպէր, որոնք անկողիններ չալկած Գալաթայի կամ Կեդրոնական բանտին ճամբան կը բռնէին, իրենցներուն գիշերուան հանգիստը դիւրացնելու համար, «Վա՛խ վա՛խ, խեղճ ճաճիլներ, կ'ըսէր ցաւելով. ի՞նչ երազներու անխոհեմ զոհեր կ'ըլլան»:

Ալ մթնցաւ: Ոտիկան մը լամպա մը առած ներս մտաւ: Արհամարհական բարեւ մը գրի՛ճին դնելէ յետոյ, դուռը կղպեց, բանալին՝ գրպանը դրաւ, և կօշիկները հանելով, քանաքի մը վրայ երկնցաւ: Դիշերը իր վրայ հսկողն էր:

* * *

Յաջորդ օրը քոմիսէր մը բանտարկեալը նախաբարին սենեակը տարաւ: Փայտե կէս ժպտուն, կէս տխուր սրտեռուցիով

մը քաղաքավար ընդունելութիւն ըրաւ. սիկար ու սուրճ ալ հրամցուց: Ինչ եղաբ ոստիկանութեան խորհուրդին նախագահն ալ քարտուղարի մը հետ եկաւ, Թուղթերով, գրիչներով, կաղամարով: Կանոնաւոր հարցաքննութիւն մը սկսաւ, որ քանի մը ժամ տեւեց: Ամբաստանեալին աչքերուն առջեւ դրուեցան երգարան մը, արտասահմանեան Թերթեր, «Սուրբ Դորձին»ին նուիրատուութեան ստացագրեր, Գալաթ-Ալիի ցոյցին մէկ պահանջագիրը:

Այս ամէնը իր տունէն գտնուած էին: Առջի օրը ինք Զապիթէն տարուելէ ա՛ռաջ, անդին Օրթագեղ իր բնակարանն ալ մոլեթարին առաջնորդութեամբը խուզարկութիւններ կատարուելով, լքուած ճնուկի մը այդ մուգիր գրքերն ու Թուղթերը գտնուած էին: Հիմակ իրմէն բացատրութիւն կը պահանջուէր: Ամբաստանեալը կռահեց թէ ատոնք իր ապատաւորներուը րլլալու էին. այդ խեղճ մարդիկը օգոստոս 26էն քանի մը օր առաջ թռնուելով, երկիր խրկուած էին ընդհանուր տարագրեալներուն մէջ: Էֆէնտին, այդ հին-հայր, և ա՛չ իսկ րոպէ մը մտքէն անցուց ինքնապրպաշմանը համար ճիշդ իրողութիւնը րսել: Իր ամբաստանութեամբը այդ խեղճ Հայերը կրնային երկրէն թռնուիլ ու փորձանքի հանդիպիլ. ուստի բաւական համարեց պարզապէս

պատասխանել, թէ ինքը բանէ մը տեղեկութիւն չունէր: Ինքը երբեք ատանկ Թուղթեր, ատանկ գրքեր ա՛չ տեսած էր և ա՛չ ալ քովը պահած: Այս հերքումին վրայ ներս մտցուցին մոլեթարը, որ առտուն բերուած էր: Թղայինն այդ պատասխանեան վկայեց, Թէ արդարեւ այդ առմէնը ինքն իր ձեռքովը, Հայրապետ էֆէնտիին տանը մէջ գտուելէ մը ետքան էր: Այս հաստատումէ ճշմարտութիւնն էր և մոլեթարը զայն խոստովանելու պարտական: Բայց գիտէր նաեւ որ այդ արձատուկը գացող ապատաւորներուն էր, անկիւն մը նետուած. սակայն այս յայտարարութիւնը ընել չուզեց: Իր ազօրութիւնն էր, և գայս իրրեւ օրէնք կը նկատէր, իրեն եղած հարցումներուն պատասխանել միայն, որչափ հնար է, զգուշանալով ասկէցետ խօսքեր ընդել: Ու քանի որ և ոչ իսկ ամբաստանեալը իրեն դիմում կ'ընէր, այդ գնատուկին որոշ պատկանիլն իմացնելու համար, ա՛ր իրեն չէր իյնար չհարցուած տեղեկութիւններ հաղորդել:

Ցետոյ երկար բարակ հարցումներ եղան կեդրոնական վարժարանէն գտնուած ռումբերուն համար, ինչպէս և վարժապետներու և ուսանողներու մասին ալ: Հայրապետ էֆէնտին այդ հաստատութեան խնամակալներէն ըլլալով, ոստիկանութիւնը կը ջանար զինքը հոն պատահած

դէպքերուն պատասխանատուներէն համարել: Հարցաքննութեան Թուղթը կարդացուեցաւ, ստորագրուեցաւ, ու բանտարկեալը իր սենեակը տարին: Քանի մը օր հաքը գործը հարցաքննիչ դատաւորին յանձնուեցաւ, և անկէ՝ Ամբաստանիչ տանէին: Բանտարկուելէն ամիս մը ետքը Հայրապետ էֆէնտին կը ստանար իր ամբաստանագիրը, որ չատ ծանր երեւցաւ: Պիտի ներկայանար դատարանին:

Կը զգար թէ ա՛լ չափազանց կործանուած մարդն էր: Թէեւ երկու փաստաբան նչանակեց, բայց անպարտ արձակման յոյսը չունէր: Երբեմն լսած էր թէ քաղաքական դատերու մէջ արդարութիւն չի փնտռուիր: Անչուշտ հայկական տագնապի միջոցին այդ ճշմարտութիւնը ինչպէս ուրիշներուն՝ նոյն և իրեն համար անգամ մը եւս պիտի հաստատուէր:

Սրտաբեկ և յուսահատ, միայնութեանը մէջ ինքզինքը կը հարցնէր թէ՝ «Ես ինչ մեծ մեղք գործած եմ, որ Աստուած ինծի այս պատիժը կուտայ:» Կը պրպտէր իր կեանքը ու չէր գտներ իր խիղճը վըրդովող մեծ յանցանք մը: Անցեալի այդ խուզարկումին մէջ, օրին մէկը, մտաբերեց թէ քաղաքական դատերու մէջ արդարութիւն չի փնտռուիր: Անչուշտ հայկական տագնապի միջոցին այդ ճշմարտութիւնը ինչպէս ուրիշներուն՝ նոյն և իրեն համար անգամ մը եւս պիտի հաստատուէր:

Սրտաբեկ և յուսահատ, միայնութեանը մէջ ինքզինքը կը հարցնէր թէ՝ «Ես ինչ մեծ մեղք գործած եմ, որ Աստուած ինծի այս պատիժը կուտայ:» Կը պրպտէր իր կեանքը ու չէր գտներ իր խիղճը վըրդովող մեծ յանցանք մը: Անցեալի այդ խուզարկումին մէջ, օրին մէկը, մտաբերեց

(Շարունակելի)

ԳԱՒԱՌԻ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՖ. ԳԱՒԱՌԷՖՍԿԻ

Ափրն Գարահիսար կամ Գարահիսարը Սահիպ Միւտավէնտիկեարի կուսակալութեան մէջ միւթէսարրիֆութիւն մըն է. ունի 35,000 բնակիչ:

Այս քաղաքին գլիքը՝ զոր հակիրճ գծերու մէջ պիտի պատկերացնեմ, խիստ ուշագրաւ է իր տեսակին մէջ: Ափ. Գարահիսար ձորի մը մէջ չինուած ըլլալով՝ երեք կողմէ լեռներով չրջապատուած է, քաղաքին հիւսիսային կողմը կը բարձրանայ հակայ, միապաղաղ ժայռ մը 2—300 մեթր բարձրութեամբ, որուն առտրոտը կը գանուին Հայոց եկեղեցին, դրպրոցը և տուները: Այս ժայռը Սելճուգներու օրերէն ի վեր ցած մը ըլլալով՝ անոր վրայ հոս ու հոն կը նշմարուին չինուելիքան հետքեր:

Դաշտը լեռնոտ է, ուրկէ քարոտ: Քաղաքին մէջ երբեք պարտէզ չի կայ, տուները իրար առ իրար չինուած են, բնդարձակուելու կարելիութիւն ալ չկայ գրեթէ, քանի որ քաղաքին երեք կողմերը լեռներով չրջապատուած ըլլալով մէկ կողմը միայն դաշտագետին է և այդ տեղի հողերն ալ իրար սուղ են:

Գարահիսար հողային կամ արհեստական աչքառու արտադրութիւն մը չունի. իրր չարքեր դործ կարելի է յիշատակել Ափիոնի մշակութիւնը, որուն վաճառականութիւնը ծ՛րքան օգտակար, նոյնքան ալ վնասակար եղած է տեղացիին՝ իր արտակարգ օրէն փոփոխական գինին համար: Ափիոնի վաճառականութենէն բաւական նպաստաւորուած է տեղացին և կրցած է գոհացուցիչ նիւթական մը ստանալ, թայց վերջին երկու տարիներու ընթ՛ացքին վաճառականութիւնը ուժգին չարքին մը կրելով՝ անցուցած առեւտրականն հրապարակը կայուն վիճակի մը մատնուած է այժմ:

Գարահիսարի չուրը առողջարար է, բայց օդը վատառողջ, փողոցները սալայատակ չունին երբեք և խիստ ազատ են: 1902ին այս տեղ հրդեհ մը պատահելով, Հայոց Թաղին մեծ մասը այրեր է. այս Թուսականին ժանտատենդի (fièvre typhoïde) համաճարակ մը յառաջ գալով՝ կը չարունակուի մինչեւ այսօր, և յաւարի է ըսել որ սոյն հիւանդութիւնը հնազանդ չարաճոն հանգամանք մը կը ստանայ, ասկն օր ժանտատենդի դոներ կան այս տեղ, ասկայն ոչ ոք կը խորհի այս ատերին առաջքը առնելու համար միջոցներ ձեռք առնել: Հաւարակութեան անուս դասակարգը առողջապահիկ պայմաններու անգիտակ, բոլորովին անտարբեր կը գտնուի զգուշական միջոցներ ձեռք առնելու: Թաղապետութիւնը՝ որուն պարտականութիւնն է քաղաքին առողջապահութեան հսկել, երբեք չի հետաքրքրուիր իր կազմէ միջոց մը խորհելու: Տեղւոյն մէջ նորաչէն ու գեղեցիկ հիւանդանոց մը կայ, որ այս տխուր առիթով իսկ փակ կը մնայ: Որչա՛փ օգտակար կարգադրութիւն մը ըրած պիտի ըլլար Թաղապետութիւնը, երբ հարուստ Թէ աղքատ այդ համաճարակէն վարակուողները իրենց ընտանիքին ծոցէն բաժնելով փոխադրէր այդ տեղ, սոյն հիւանդութիւնը իսպառ հեռացնելու համար քաղաքէն:

Տեղւոյն ազգաբնակութիւններէն են Թուրք, Հայ և փոքրաթիւ Յոյներ: Յոյները իրենց ընկեցիկները կը Թաղեն Հայոց գերեզմանատունը. դարոց չունին, միայն վերջին տասնեակը եկեղեցի մը չինեցին: Թուրքերը ունին 40ի չափ մզկիթ, մէկ Իտաիյէ և մէկ քանի Բիւշաիէ վարժարաններ:

Հայերը ունին մէկ եկեղեցի և մէկ վարժարան: Տեղւոյս հայ հասարակութիւնը ունի տակաւին գեղեցիկ սովորութիւններ. այս ժողովուրդին եկեղեցասիրութիւնը ուշագրաւ է արդարեւ: Կիրակի և տօնական օրերը գրեթէ չկայ մէկը որ եկեղեցի չերթայ. այս օրերուն մէկ եկեղեցին գրաւուած կ'ըլլայ երկտես բազմութենէ մը:

Ափ. Գարահիսար ալ բռնապետութեան չլատիկ ազդեցութեան ներքեւ ճնշուած էր: Ըչեւ մարդու կորուստ չէ ունեցած տեղւոյս հայ բնակութիւնը, բայց կառավարական ամէն արգելք և անկրութիւն ի գործ դրուած է՝ այս տարբին յառաջդիմական ձգտումները հարուածելու համար: Գարահիսարցին ի բնէ յառաջդիմասէր՝ արթ իսրատնկ ցաւով մը տառապած է այս զրկումներուն, կաչկանդումներուն, այնպէս որ, Սահմանադրութիւնը հռչակուելուն պէս, ազատ չունչ մը առնելով՝ դէպի յառաջդիմութիւն գովելի գործունէութիւն մը ցոյց տուած է: Սահմանադրութիւնը հարիւր հռչակուած, երկու քաղաքներ բացառեցան այսօր. առանց մէկին է «Սահմանադրական Ակումբ» որուն նպատակն է արհեստները ծաղկեցնել և նոր արհեստներ մացնել քաղաքին մէջ: Երկրորդ քլիւպ մըն ալ կայ «Հայկ. Կրթասիրաց ակումբ» անունով. ասոր ալ նպատակն է կրթութիւնը տարածել քաղաքին մէջ այլ և այլ միջոցներով: Սոյն ակումբին անդամները առելի երիտասարդ ու հետեւապար առելի եռանդուն ըլլալով, աչքառու գործունէութիւն մը ցոյց կուտան: Առանց կիրակնօրեայ յատուկ մը հաստատելու գովելի ձեռնարկը ըրին, որ սիրով գնահատուեցաւ զարգացումի ծարաւի ժողովուրդին կողմէ. քիչ առեւտուան մէջ քլիւպին չէնքը սկսաւ նեղ գալ հետաքրքիր բազմութեան, այնպէս որ կրթ. Ակումբի Դարձ. ժողովը որոշեց մանկապարտէզի սրահը յատկացնել այս բանին համար, որ գարձեալ ամէն կիրակի գրաւուեցաւ հոծ բազմութենէ մը: Լսարանին մէջ տեղի կ'ունենան ընթերկրիկ և յատկապ նիւթերու վրայ ճառախօսութիւններ, որոնք կ'ընդհմիջուին տեղացի ամպհոն երիտասարդներէ կազմուած նուագախումբի կողմէ զարնուած նեթդ-գաչնակ և հայրենասէր երգերով: Տեղացիին համար գործի առեն ըլլալով, լսարանը փակուեցաւ այժմ, աշնան վերադարձուելու որոշումով:

Տեղւոյս իգական սեռն ալ չուզեց անմասն մնալ այն գործունէութենէն մէջ, և հաճոյքով կ'արձանագրենք որ անոնք ալ վերջին տասնեակը ունեցան քլիւպ մը «Կրթասէր Տիկնոջ ակումբ» անունով: Ատոնց ալ նպատակն է ընթերցասիրութեան դգացումը արծարծել կանանց մէջ, և հետամուտ՝ իրական սեռին անհրաժեշտ եղող կարի, ձեռագործի և այլ ձեռարուեստներու իւրացման:

Ինչպէս յայտնի է, հայ կինը, ուրկէ չատ բան կը սպասենք մենք, միշտ լճացած կեանք մը ապրած է, անդիտակ ժամանակի ոգիին և պահանջումներուն: Հետեւապար ուրախառիթ է որ Գարահիսարի հայ կինը ըմբռնելով իր դերը, կը ջանայ զարգանալ և օգտակար ըլլալ իր համայնքին:

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԱՐՈՒԵԱՆ

ՔՂՔԱՒՔ ԵՋԵՐՔԷՆ

ԲԱՐԵՐԴ, 15 Յունիս

Նպաստ Ասանայի հարուածեալներուն.— Հաչագոդութիւն.— Աւազակութիւններ.— Ժողովներու չգոյութիւն.— Պարոնական անկերպարան վիճակ.— Աւելորդապատութեան վնասը.— Կուսակալին ժամանումը.—Պրոպոգանիստներ պէտք են.

Յորիներ դարձեալ սուղցած:

Ընթերց. Մ'իւթիւրը՝ վիճակահանութեան մը ձեւին տակ մօտաւորապէս 12

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՀԱՆԴԵՍ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Ա. ՂԱԶԱՐՅԱՆՑ

109րդ թիւ 27 յունիս 1909

Գին 3 կոպ. Цѣна 3 коп.

ՅԱՒԱՏ ՂԱԶԱՐ

Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներում հայ գաղթականութեան մասին մեր տուած տեղեկութիւնները ամենայն ճշտութեամբ քաղուած են ամերիկեան պաշտօնական աղբիւրներից։ Ամերիկայի հայերի թիւը, ինչպէս տեսանք, 1908 թուին հասնում էր 12,000 հոգու։ Այդ թուի մէջ մտնում են նաև Ամերիկայում ծնուած հայերը։ Ամերիկայի հայերի մեծ մասը բնակւում է Նիւ-Եորքում, Ֆիլադելֆիայում, Պոստոնում, Չիկագոյում, Ուորչեսթերում, Ուորսէսթերում, Ուորսէսթերում, Ուորսէ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԳԱ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀՀ ԳԱ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԳԱ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺՆԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԳԱ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺՆԻ

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒՄՆ Է

50,000,000 Տրախմի

ԿԵՆԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Զալաթիոյ եւ Պոլսոյ հողմք Լոնտոն, Ադրիանուպոլիս, Թանիրհ, Սկյուտկ, Իզմիր, Գիւրեոն, Բայրաս, Վօլօ, Եիրա, Քալամաթա, Գաճ եւ Գանեթա (Գրէտէ):

Դրամագլուխին և ստանձնած պրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 պրահմիի:

Աթէնքի Պանքան կը գրաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով: Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ և. Ստրպական թուրքիոյ վրայ քաշուած փետռանակագիրներ կը գնէ:

Աթէնքի Պանքան հաշուբնթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ: Սակարանական գործառնութիւններ կը կատարէ, թէ՛ մէր հրապարակին և թէ ուրիշ հրապարակներուն վրայ, չեմպերցնեներուն չատ նպաստաւոր կերպով:

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն տրամադրութիւններ կը պահէ, ստանդի ձեւով և ուզուած տեղը իսկ առնուելու պատրաստ: Այդ կարգի կարօղներ կը գտնէ և գնդէն գործողութիւններ կը կատարէ: Աթէնքի Պանքան հանրութեան առանդրաքեան տակ կը դնէ ուրիշ ամէն բանկ չեր, փոքր վարձքերով:

Ստացդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իրը ստանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, ու տոկոսները վճարելով:

Ուզուած տեղն դրամ քաշելու պայմանները՝

Վեց ամսուան համար	3%
Մեկ տարուան »	3½%
Երկու » և աւելի	5 —

Ստանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են: Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարի Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին:

Մասնաւոր տեղակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յանձխորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց արտադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր ստեղներու տեղակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել առ առուկին 100 տակէն ստանդ դրամներ մը: Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և ամանակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն 52 դրուշ տոկէդրամ:

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնատեսորիեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ Ճր. 9,500,000

Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ » 142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի և ապրանք, կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ չատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ հիմնդը որ անմրցելի դիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն: 50 42

Ընդհանուր գործակալ Թուրիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻԼՕՖ եւ ԸՆԿ

Պալիս, Ագաճքաղիս խան

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՕՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԲ

Ընդմէջ Հըլի, կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոնս	Անուանք	Թոն
Ալպանս	1069	Տիտս	4311	Հիւսալկս	1531	Մարսելլս	3709	Սաֆֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատս	3557	Տիբիա	1735
Անճէլս	1541	Տուրս	2383	Հորաթիս	1600	Միլս	1057	Սիլվիա	119
Աթիսաքս	2277	Տրսաքս	1713	Հումպէդ	595	Մանդէպեէլլս		Սցէբս	1203
Պասանս	1822	Տինամս	504	Իակս	2354	Մուցիլլս	3419	Թասաս	1323
Գորտինս	1264	Էպքս	3464	Իտանս	5540	Նէքս	1933	Թ. Ուիլսոն	1546
Պրինցալս	4481	Էլասքատս	1520	Ճիւնս	1080	Օտիս	4100	Թոքիս	3327
Գէյրս	1371	Էցատքս	1841	Քէնս	1053	Ինթացիս	4036	Թոլէտս	1470
Գալիբաս	1837	Ֆիտս	954	Քոլբինս	2307	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	242
Գասքս	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոնվս	1700	Բալէրմս	1637	Վասքս	1914
Գազս	1094	Ֆլամինկս	349	Լէս	1053	Բոլս	510	Վոլս	1289
Զիքակս	2729	Ֆրանչիսքս	4582	Լէբանթս	2272	Րիալճս	3329	Վ.քլիֆուրդ	2391
Սօսէքս	1831	Կալիլէս	3060	Լիվորնս	1643	Րինտլաս	1553	Եէտս	1350
Գոլորատս	4235	Կիկանս	1143	Լորէնցս	3191	Րոլս	1613	Զէցս	1200
Գանկս	2905	Կօզս	1011	Մալմս	724	Րօճէս	1789	Թորս	
Գորտս	895	Կրատնս	1695	Մարէնկս	1273	Րոզպրիս	156	Մայոն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.

«Մօրօքքօ» չոգենաւը, նաւապետ Սարէն:

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.

«Միքատս» չոգենաւը, նաւապետ Թօրք, յուլիս 23ին:

«Թօրօ» չոգենաւը, նաւապետ Ճէքսըն, օգոստոս 14ին:

Գիտել Գործակալներուն՝ Տ. ՀԻԼՏ ԷՆԻԼՕՏ

Թիւ 22—24, Քիւչիւք Մէյնէթ խան, Գալաթիա: 10

ՇՈՓՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՍԷՅԷԱՆ ԵՒ ՀԱՅՖԱԿԱՆ

Ն ՔԱՓԷ ՍՒՐՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒՄՆ ՇՈՓԵՆԱԻԲԵՐ

Յուլիս 13ին, Ֆրիժի, Սեւ Ծովէն
Յուլիս 20ին, Իօնի, Մարսիլիայէն
Յուլիս 27ին, Իւերդի, Սեւ Ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Յուլիս 14ին, Ֆրիժի, Մուանիա և Մարսիլիա
Յուլիս 21ին, Իօնի Սեւ Ծով
Յուլիս 28ին, Իւերդի, Մարսիլիա:

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ. » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.:
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիեզի համար):
Ճեղքագրութեանց համար դիմել Գործակալ Թուրքիոյ, քարտէզին վրայ:

15 Թ. ՐՐԳՈՒԻ

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերք.

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Ալեքսանդրիոյ միջեւ

«Օսմանիէ» չոգենաւը, նաւապետ Կաթէլէն, կիրակի, 11 յուլիս 1909 (Ը. ե.), կէս օրին Ալեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 13 յուլիս 1909 կէս օրէն առաջ ժամը 3ին պիտի մեկնի Ալեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիրը և Պէյրութ:

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Մինիէհ» չոգենաւը նաւապետ Տամիր յուլիս 17ին ճամբայ պիտի հանի դէպի Կէլիպօլը, Տարանդէլ, Մարսիլիա, Իզմիր, Սագըզ, Հառդաս, Մէրսին, Իսքէնտրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սաիտ և Ալեքսանդրիա:

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Գալաթիա, քաթիին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաւորաբար Պոլիս, Վալիճէ Սուլթան խան:

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱ.

Ագդ.—1904ի 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յաւաջիկայ յուլիս 1ին սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին ուսարտող թիւ 6 կարօղին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքային Գալաթիոյ կիշէներուն կողմէ, ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէն, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր: Թուականիր պօարթօներուն ընկերացած կարօղներուն փոխարէն՝ պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ չրջաբերութեան թուականէն տասը օր յետոյ պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքային, Գալաթիա, վճարուելու համար:

Ագդ.—1896ի 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի որ յաւաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին ուսարտող թիւ 26 կարօղին ինչպէս նաև յուլիս 1(14)ին կատարելի վճարականութեան ամօրթիւնէրուն վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. պանքայի Գալաթիոյ կիշէներէն ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ 2½, բացի կիրակի օրերը, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր: Ի փոխարէն կրաւօրներու և ամօրթի պարտաթուղթերու, որոնց հետ պէտք է գանուին թուակիր պօարթօներ, ընկալագիրը ալ պիտի յանձնուի, այդ ընկալագիրը չրջաբերութեան թուականէն տասը օր յետոյ պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքային, Գալաթիա, վճարուելու համար:

Ագդ.— 1901—05ի 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յաւաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին ուսարտող թիւ 8 կարօղին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքային Գալաթիոյ կիշէներուն կողմէ, ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ ժամը 2½, բացի կիրակի օրերէ, իսկ ուրբաթ օրերը, ժամը 10էն մինչեւ կէս օր: Թուակիր պօարթօներուն ընկերացած կարօղներուն փոխարէն՝ պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ իր չրջաբերութեան թուականէն տասը օր յետոյ պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքային, Գալաթիա, վճարուելու համար:

Ագդ.—Մաքսային 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի որ յաւաջիկայ յուլիս 1/14էն սկսեալ, պայմանաժամը նոյն թուականին ուսարտող թիւ 13 կարօղին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքայի Գալաթիոյ կիշէներէն, ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ 2½, բացի կիրակիներէ, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր: Թուակիր պօարթօներուն փոխարէն՝ պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ իր չրջաբերութեան թուականէն տասը օր յետոյ պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքային, Գալաթիա վճարուելու համար:

Կ. Պոլիս 29 յունիս 1909

* * *

Ագդ.—1902ի մաքսային 4% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը 1903 յուլիս 1/14ին ուսարտած պարտաթուղթերուն թիւ 14 կարօղները եթէ չներկայացուին մինչեւ 1909 30/12 յուլիս, չչղուած պիտի համարուին:

Ագդ.— 1896ի 5% օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ պայմանաժամը նոյն թուականին ուսարտող թիւ 6 կարօղին վճարումը պիտի կատարուի Օսմ. Կայս. Պանքային Գալաթիոյ կիշէներուն կողմէ, ամէն օր, ժամը 10էն մինչեւ 2½ կէս օրէն յետոյ, բացի կիրակի օրերէն, իսկ ուրբաթ օրերը ժամը 10էն մինչեւ կէս օր: Թուակիր պօարթօներուն ընկերացած կարօղներուն փոխարէն՝ պարտաթուղթի տէրերուն պիտի յանձնուի ընկալագիր մը, որ իր չրջաբերութեան թուականէն տասը օր յետոյ պէտք է ներկայացուի Օսմ. Կայս. Պանքային, Գալաթիա, վճարուելու համար:

Gie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Յուլիս

Դշ. 1/14 Ինէպօլի, Սիւօզ, Սահուն, Օրտու, Կիրասօն, Տրապիզօն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին:

Դշ. 1/14 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին:

Եշ. 2/15 Իզմիր, Պիրէոն և Ադեքսանդրիա. ժամը 10ին:

Եշ. 2/15 Օտեսա. ժամը 4ին:

Ուր. 3/16 Սկվաստօպօլ. ժամը 10ին:

Շբ. 3/16 Օտեսա. ժամը 10ին:

Շբ. 4/17 Տարանդէլ, Միտիլի, Իզմիր, Քիօս, Հառդաս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպօլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բաթ-Սաիտ և Ադեքս. ժամը 4ին:

ՀԱՄԻՏԵԱՆ ՌԷԺԻՄԸ

Գրեց՝ ԲՕԼ ՏԸ ՌԷԿԼԱ

Ֆ Լ Ո Ի Խ ԺԱ.

ԱՊՏԻԼ-ԻԼ-ՀԱՄԻԴ Բ. ԵՒ ՄՈՒՐԱՏ Ե.

Երկու ամիսէ ի վեր կառավարութիւնը մնանկացած էր: Ռուսիա մուրին մէջ կը պատրաստէր այն դէպքերը, որոնք պիտի վերջնական ամէնուն ծանօթ առնէին և ազդեցիկ պատերազմով:

Հակառակ Ապտիւլ-Ազիզի իրական ժողովրդականութեան, երկար տարի ղեկավարած դժգոհութիւնը պիտի պայթէր ի վերջոյ: Առաջին ցոյց մը եղաւ կրօնական դասուն և քանի մը կարևոր անձնաւորութեանց առաջնորդութեամբ: Այդ ցոյցին արդիւնքը եղաւ Սուլթանին հաճոյակատար և անկարող եպարքոսի մը՝ Մահմուտ փաշայի տապալումը, որ պատասխանատու հեղինակն էր պուլկարական ջարդերուն:

Այդ պայմաններուն մէջ է որ սկսաւ 1876 մայիս ամիսը, երբ չարաչուք լուրեր կը չրջէին Բերայի և Գալաթիոյ թաղերուն մէջ: Այդ տպաւորվից միջավայրին մէջ Սուլթանը և իր մարդիկը արհամարհոտ ու սքանչելի պաղարիւնութիւն մը ցոյց կուտային:

Իրերու վիճակը ատ էր, երբ 1876 մայիս 30ի օրը, կ. Պոլսոյ բնակիչները առտուան ժամը 6ին յանկարծ արթնցան թնդանօթի հարուածներով, որոնք կը ծանուցանէին թէ Ապտիւլ-Ազիզ գահընկեց եղած ու Սուլթան Մուրատ գահակալած էր:

Յեղափոխութիւնը, որ վախ կը պատճառէր ամենց, իսկ ուրիշներուն ալ փափագած բանն էր, կատարեալ իրողութիւն մըն էր ալ եւս: Այդ յեղափոխութիւնը, սիրելի ընկերներս, ահա թէ ի՛նչպէս յաղողած էր:

Այն առեն պաշտօնի վրայ գտնուող նախարարները, նախարարապետ Բիւշդի փաշա, պատերազմական նախարար Մէհմէդ փաշա և պատերազմական նախարար Հիւսէյին Աւնի փաշա — այս վերջինը անձնական թշնամին Սուլթանին, որուն քնաւ ներած չէր զինքը աքսորած բլալուն համար — իւլէմաներուն պետին՝ Շէյխ-իւլ-Իսլամ Հասան Խայրուլլահի հաւանութիւնը առնելէ յետոյ, մտահոգութեան մէջ էին Ապտիւլ-Ազիզի կողմէ ժայիս 29ին ձեռք առնուած միջոցներուն համար: Ուստի որոշեցին փութացնել դէպքերը և իրենց տէրը գահազուրկ ընել այդ գիշերն իսկ:

Կարգ մը հեղինակներու բսածին նայելով, նոյն առտուն, Մուրատ իշխանին իմաց տրուած էր ըլլալիքը: Բայց եթէ այդպէս ըլլար, այն առեն ինչպէս կարելի է բացատրել Մուրատի զարմանքը և վարանումները, զոր արթնցուցած էին յանկարծ, Հիւսէյին Աւնի փաշայի ներկայութիւնը ծանուցանելու համար: Փաշան, բէվոլվէրով մը զինուած, Մուրատի ծանուցած էր թէ Սպարապետի Դուռը պիտի երթային միասին, ուր իւներկայութեան դահլիճին անդամներուն և բարձրաստիճան անձնաւորութեանց, իբր Սուլթան պիտի ողջունուէր գահաժառանգ իշխանը:

Ճշմարտութիւնը սա է որ Մուրատ ընաւ չէր սպասեր այդպիսի յեղափոխութեան մը: Մուրատ պատերազմական Մարդուդին նախագահ Բէտիֆ փաշայի յանձնեց վտանգաւոր պաշտօն մը, այն է երթալ Ապտ-իւլ-Ազիզի ծանուցանել կատարուած իրողութիւնը:

Առտուն ժամը երկուքին Տօլմա-Պաղչէի պալատը հասաւ Բէտիֆ փաշա: Սուլթանը իսրունկ քունի մէջ էր. հարկ եղաւ որ ներքինապետը արթնցնէ Ապտիւլ-Ազիզը, որպէս զի անոր հաղորդուի սոսկալի յայտարարութիւնը և աղղարարուի թէ պէտք է հեռանայ պալատէն, Թօփ-գափուի պալատը երթալու համար:

Սաստիկ բարկութիւն մը ունեցաւ Ապտիւլ-Ազիզ. ձեռքին տակ գտնուած ամէն բան իսորտակեց, բայց պալատ զօրքերով չրջապատուած տեսնելով, բնմրնեց թէ անօգուտ էր ամէն դիմադրութիւն. իսկոյն հանդարտելով՝ գլուխը ծռեց և արեւելեան ճակատագրականութեան վերջին խօսքը մրմնջեց.

—Թո՛ղ Աստուծոյ կամքը ըլլայ:

Ապտիւլ-Ազիզ արթնցուց կինն ու զաւակները և ձգեց որ իրեն սպասող կառքը առաջնորդէն զինքը: Նաւակ նստած և պալատէն հեռացած միջոցին, ուր իրը բացարձակ տէր հրամայած էր, նորէն կատաղութեան նոպայ մը ունենալով գոչեց.

—Աստուած իմ, եթէ գիտնայի այդ Մուրատին ի՛նչ տունկ ըլլալը, թոյնով կ'ոռոգէի զայն:

Մուրատի թագաւորութեան սկզբնաւորութիւնը այնպէս եղած էր ինչպէս Ապտիւլ-Մէճիտինը և Ապտիւլ-Ազիզինը: Միւսներուն պէս, խնայողութեան, բարեկարգութեան, արդարութեան և ազատականութեան մասին խոստումներ բրաւ. նոյնիսկ չատ լաւ սկզբնաւորութիւն մը ունեցաւ, որովհետեւ ոչ մէկ գահակալութիւն այնքան խանդավառութիւն առաջ բերած էր Երիտասարդ-Թուրքիայի մէջ, նոյնքան ալ ապրութիւն՝ Հին-Թուրքերուն մօտ:

(Շարունակելի)

Առաջնակարգ ԳԱՐԻՔԻՆ ՏՕՆԱՑԵԱՆ